

Åsikterna, nyheterna och idyllen

I en ledare skrev Dagens Nyheter för några dagar sedan om publiciteten kring de kungliga att här förelåg ett behov, en önskan som ingen tidning kunde negligera; upplagesiffrorna vid kungliga evenemang gjorde den saken klar. Det tillades att det här var fråga om "en i det hela oskyldig förströelse". Uttalandet syntes oss vara en i sitt sammanhang behövlig självklarhet. Det har emellertid, tycks det, väckt häpnad och ilska i en stor del av pressen. Man har talat om en otrolig öppenhet och en upprörande cynism. Jaså, Dagens Nyheter publicerar en del saker, därför att läsarna önskar ha dem och därför att tidningen vill ha många läsare. Oerhört, skandalöst, säger man, vilken förfärlig publikation!

Reaktionen verkar vid första ögonkastet förbluffande. Alla tidningar som har någon möjlighet därtill skryter med sin stora upplaga. Alla uppmanar publiken: köp mig, jag är stor, och det visar att jag är bra, intressant, omväxlande, roande. Alla innehåller ting som inte anständigtvis kan antas vara publicerade på grund av tidningsledningens entusiasm för själva den sak som behandlas. Men om en tidning säger att den vill ha stor upplaga och därför tänker på läsarnas önskinningar, blir de andra bleka och röda av blygsel och harm. Det kan tyckas vara en skenhelighet av märkliga mått. Men så är det säkert inte. Man är så van att framhäva de ädla bevekelsegrunderna att man vid deklaraationer i större stil glömmar de andra, mindre ädla, ehuru helt legitima. Det är en form av yrkesmässigt differentierad, men allmänmänsklig förvridning. Vetenskapsmän talar om att de tjänar forskningen, inte att de arbetar för en professur. Prästen söker Guds rike även då han enligt Kierkegaard söker ett pastorat. Affärsmän, särskilt i Amerika, brukar framställa sig som allmänhetens tjänare, såsom besätta av längtan att bereda god service; det verkar nästan stötande att erinra om att de också förtjänar pengar. Så snart tillräckligt många pressmän är församlade för att ett högtidtal skall vara rimligt utlåter man sig om storheten i åsikternas kamp. Det ligger så pass

mycket sanning i alla dessa självhyllningar att de inte ter sig alltför anstötliga.

Då emellertid Dagens Nyheter synes vara ensam om den tanke som antyddes i de inledningsvis citerade sakerna, kan det vara skäl att något utveckla den. Ja, vi vill ha många läsare, en stor upplaga och en god ekonomi; de misstankar som våra kolleger och konkurrenter yppat på den punkten är alldeles befogade. Tidningens framlidne chefredaktör Sten Dehlgren betonade ofta att detta är en förutsättning för att en tidning skall vara självständig, och det ligger en hel del i den synpunkten. Men motivet är inte bara det så angivna. Vi anser läsarna, upplagan och ekonomin vara bra i sig själva, vi utgår rent av från att alla tidningar är intresserade av dessa ting. Att exempelvis betala goda löner och ge aktieägarna en rimlig utdelning är enligt vår mening i och för sig något tilltalande.

Med tanke härpå, och andra självklara syften, kan tidningens — och alla större tidningars — innehåll uppdelas i tre avdelningar. I rubriken på denna artikel är de schematiskt angivna. Tidningen vill ge uttryck åt åsikter, främst politiskt och kulturellt, den vill påverka människors tänkande och handlande. Den vill så objektivt som möjligt ge nyheter till orientering i samtida frågor; det är den största uppgiften. Men den vill också ge något annat, nyheter av förströelsekaraktär och även ren förströelse. Hit hör bland annat allt detta som an knyter till vad som händer, men som inte kan betecknas som allmännyttig orientering. Kungliga, Ingrid Bergman, egenartade giftmord i England, hr Erlanders fester på Harpsund, 1 maj-balen i Uppsala, fångst av krowodiler i Brasilien, noveller, skämt, äventyr. På detta område står vissa personer i förgrunden och utgör i sig själva nyheter. Det heter att om en hund biter en människa, så är det ingen nyhet, men om en människa biter en hund är det en nyhet. Så är det inte när det gäller vissa "nyhetspersoner"; om en hund biter kungen, aldrig så litet, är det förvisso en nyhet, och ungefär detsamma gäller en hel del människor, Churchill, Eisen-

hower, Greta Garbo och ända ned till våra partiledare och skådespelare. I allt detta kommer gärna en ton av idyll in; rara gummor hälsar kungen på eriksgatan, flickorna på Uppsalabalens är söta — fula flickor förekommer i romaner, men inte i tidningar —, hr Erlanders viner på Harpsund är utmärkta, hrr Hjalmarson och Ohlin står brunbrända och duktiga på sina lantställen, giftmorden är långt borta, på väg in i detektivromanen.

Detta hör, vid sidan av mera väsentligt roande och bildande stoff, till den förströelseläsning tidningen bjuder på. Skilda grupper av läsare ställs till freds. Att här tala om förläckning och fördärv förefaller överdrivet intill det befängda. Även de mest autentiska allvarsmän söker sig utanför vetenskapen, de goda romanerna och den bildande tidningsläsningen. Det finns många s. k. kulturpersonligheter som börjar med kåseriet eller krokodilerna och som snabbt skyndar till matsedlarna från Slottet eller Harpsund.

Det finns faror i denna form av journalistik, det är sant.

Den värsta ligger däri att det onda på djupet överskylls av idyllen på ytan, att folk glömmar jedeförföljelserna i nazismens Tyskland för Görings bröllop. Men här är det fråga om bedömanden från fall till fall. En risk ligger, inte minst när det gäller "nyhetspersonerna", i att tidningarna i ett slags teknisk konkurrens går till överdrift i fråga om foto-grafering och detaljer och driver idyllismen till snyft och sentimentalitet. Att "nyhetspersonerna" vinner i popularitet eller åtminstone blir mera kända genom pressens uppvaktningar är ofrånkomligt; endast i minimal grad lär deras eventuella politiska ställning härmed stärkas.

Kanske bör det för belackarnas skull slutligen nämnas att viljan att vinna läsare genom dylik förströelse inte kan antas vara dominerande i någon svensk tidning av betydelse. Det finns andra och högre mål som tidningsmännen, var och en efter sin art, strider för. Men låt oss inte göra oss löjliga genom att förneka önskan att erövrva publiken; det är att driva omedvetenheten eller tanklösheten för långt.